

Yazılı Basında Çocuk Haberlerinin Sunumu

Arş. Gör. Ash İzoglu Tok^{1*}
Çocuk Gelişimi Uzmanı Nimet Güneş²
Arş. Gör. İbrahim Güngör³
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Aytekin⁴

Geliş tarihi: 01.10.2019
Kabul tarihi: 27.11.2019

Atf bilgisi:
IBAD Sosyal Bilimler Dergisi
Sayı: 5 Sayfa: 542-554
Yıl: 2019 Dönem: Güz

This article was checked by Turnitin.
Similarity Index 07%

¹Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi
Bölümü, Türkiye, izogluashi@gmail.com,
ORCID ID 0000-0002-0063-8448

²Sağlık Üniversitesi Trabzon Kanuni
Eğitim Araştırma Hastanesi, Türkiye,
nimet.sofioglu@gmail.com,
ORCID ID 0000-0003-1080-5702

³Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi
Bölümü, Türkiye,
ibrahim.gungor@hacettepe.edu.tr,
ORCID ID 0000-0002-4283-4842

⁴Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi
Bölümü, Türkiye,
cgdmc@hacettepe.edu.tr,
ORCID ID 0000-0002-2964-6456

* Sorumlu yazar

ÖZ

Çocuğa ilişkin haberlerin haber değerinin yüksek olması çocuğun medya tarafından istismar edilip edilmediği sorunsalını da gündeme getirmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada çocukların yazılı medyada ele alınış biçimlerinin ve bu çocuklarla ilgili yazılı medyanın habercilik anlayışının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma içerik analizi türlerinden olan doküman analizi yöntemiyle yapılmıştır. Satış tirajı ölçüt alınarak topluma en çok etki ettiği varsayılan en yüksek tiraja sahip iki gazete ele alınmıştır. Amaçlı rastgele örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen bu iki gazetede 12 Mart 2018-25 Mart 2018 tarihleri arasında çıkan haberler değerlendirme kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, haber içeriklerinde çocukların hayatını kaybettiklerinde ya da bir cinayete şahit olduklarında isimlerinin açık açık yazıldığı ve yaşanan ölümün hakların ölümü anlamına geldiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Diğer durumlarda ise medya kişisel bilgileri dolaylı yollarla sunmaktadır. Bu bağlamda medya sektöründe çocukların kolaylıkla haberin merkezine alınmasını engelleyecek denetleyici birimlerin olması gerekmektedir. Bununla birlikte medyada ortak bir dil oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Medya, Haber, Yazılı Basın.

Presentation of Child News in Printed Media

Res. Assist. Ash İzoğlu Tok^{1*}
Child Development Specialist Nimet Güneş²
Res. Assist. İbrahim Güngör³
Assist. Prof. Dr. Çiğdem Aytekin⁴

First received: 01.10.2019

Accepted: 27.11.2019

Citation:

IBAD Journal of Social Sciences

Issue: 5 **Pages:** 542-554

Year: 2019 **Session:** Fall

This article was checked by *Turnitin*.
Similarity Index 07%

¹Hacettepe University Department of
Child Development, Turkey,
izogluasli@gmail.com,

ORCID ID 0000-0002-0063-8448

²Health University Trabzon Kanuni
Training and Research Hospital, Turkey,
nimet.sofioglu@gmail.com,

ORCID ID 0000-0003-1080-5702

³Hacettepe University Department of
Child Development, Turkey,
ibrahim.gungor@hacettepe.edu.tr,

ORCID ID 0000-0002-4283-4842

⁴Hacettepe University Department of
Child Development, Turkey,
cgdmc@hacettepe.edu.tr,

ORCID ID 0000-0002-2964-6456

* Corresponding Author

ABSTRACT

It is high news value of news about the child. It being raised problem of whether the child is abused by the media. In this context, the aim of this study is to examine the ways in which children are dealt with in written media and news approach written media about these children. The research was carried out by document analysis method which is one of the content analysis types. Two newspapers with the highest circulation, which are assumed to be the most influential to society, are dealt with by taking the sales circulation into consideration. In these two newspapers, which were determined by criterion sampling method from randomized sampling methods, the news between 12 March 2018-25 March 2018 were included in the scope of the evaluation. Looking at the results of the research, When news about the children they died or witnessed a murder, it has been seen that their names are written clearly and death is the death of their rights. In other cases, the media offers personal information in an indirect way. In this context, there should be supervisory units in the media sector, which will prevent children from being easily placed in the center of the news. However, a common language should be established in the media.

Keywords: Child, Media, News, Printed Media.

GİRİŞ

Tüm toplumlarda ilgi çeken ve üzerinde yoğun olarak çalışılan bir yaşam evresi olması sebebiyle çocukluk dönemine ve çocuğa ilişkin haberler haber değerinin yüksek olmasına yol açmaktadır (Ziyalar ve Salihoğlu, 2006). Özellikle çevresel yoksunluğu yaşayan çocukların diğer çocuklardan daha masum ve savunmasız olduğu algısı bu çocuklara yönelik haberlerin basında daha çok kullanılmasına sebep olmakta; dolayısıyla da çocuğun medya tarafından istismar edilip edilmediği sorunsalını gündeme getirmektedir (Durna ve Kubilay, 2010; Özdemir, 2012).

Bedensel ve zihinsel bakımdan erinliğe ulaşmamış olan bu çocukların (Uzun, 2014) medyadan kaynaklı yaşadıkları zorlukların, haksızlıkların saptanması ve dile getirilmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü bu durum çocuğun toplumsal konumunun değerlendirilmesine ve çocuğun mevcut durumdan nasıl etkileneceğine dair ipuçlarını ortaya çıkarmaya imkan vermektedir (Tutar, 2014; United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2007). Çocuk haklarıyla yakından ilişkili olan çocuğun medyadaki sunumu (Bulunmaz, 2016), çocuğu gelişen ve değişen bir canlı olmaktan öte, nesneleştirerek toplumsal konumunu etkileyebilmektedir. Bununla birlikte çocuğun travmatik yaşantıları haberin değerini arttırmakta; cinsel, fiziksel, ruhsal ve ekonomik istismara uğramış çocuklar, medya tarafından haber içeriklerinde daha fazla nesneleştirilerek odak haline getirilebilmektedir. Nitekim Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun Çocuk Haberciliğiyle İlgili Rehber İlkelerinde çocuklarla ilgili her türlü malzemenin yayınlanmasının doğuracağı sonuçların dikkatlice değerlendirilmesi ve çocuklara verilebilecek zararların en aza indirilmesine yönelik bir madde bulunmasına rağmen (UNICEF, 2007), bu etik ilkeleri yerine getirmeye ilişkin herhangi bir yasal ve vicdani yükümlülük hissetmeyen bazı basın organları "esnaf" mantığını ilke edinebilmekte ve bu durumu bir ürün satışı olarak görebilmektedir. Bu ürünün satışında ise, "tecavüz mağduru, hazin son, tecavüz dehşeti, korkunç intikam kurbanı" sıfatları eşliğinde durum dramatize edilmekte ve "şirin insan" sıfatıyla da masumiyetlikleri vurgulanarak çocuk bir tüketim nesnesi ve pasif özne olarak teşhir edilmektedir. Bu teşhirde "tinerci", "sokak çocuğu" ve "mülteci" gibi etiketler kullanarak çocuğun bir "sosyal grup tanısı" almasını sağlamakta ve bu tanıyı taşıyan gruba yönelik toplumsal bir önyargı oluşturulabilmektedir. (Bolat, 2013; Damlapınar ve Işık, 2017; Durna ve Kubilay, 2010; Narin, 2011; Özdemir, 2012; Şentöregil, 2017; İnsan Hakları Derneği, 2010; Damlapınar ve Işık, 2017; Özmen, 2012; Göker ve Keskin, 2015; Gölcü ve Dağlı, 2017). Sonuç olarak da satışı kolay olması nedeniyle medyada çocuğun temsili olumsuz olmakta ve mevcut duruma ilişkin çözüm önerisi sunulmamaktadır (Kuş, Karatekin, Öztürk ve Elvan, 2016; Küçük, 2016; Özdemir, 2012; UNICEF, 2007; Uzun, 2014). Bu haberlerin isimsiz bazı güçler tarafından yapılmış gibi bir "örtmeceli dil" ile sunulması toplumda kişisel sorumluluğun azalmasına sebep olabilmektedir. Böylelikle başlangıçta ahlaki açıdan kınanabilir olan durum zaman içerisinde etkisini yitirebilmektedir (Bandura, 2002; Bilici, 2017). Pazarlama mantığı ile konuya bakıldığında aynı ürünü topluma satış süresinin sınırlı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu nedenle medyada bu haberler içerikleri ayrıntılandırılarak haber değerinin yüksek kalması sağlanmaya çalışılabilmektedir. Bu durumda da çocuğun kimliğini doğrudan ya da dolaylı olarak ortaya çıkartacak haberler piyasaya sürülmektedir (Özmen, 2012). Medyanın toplumun ve karar alıcıların algısının değiştirebildiği bu süreçte (Gölcü ve Dağlı, 2017; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2017; Künüçen, 2004; Narin, 2011; Şentöregil, 2017), yasal uygulamaların olmaması gittikçe çocuk haberlerindeki dilin ve çocuğun istismarının şiddetinin artmasına sebep olabilmektedir. Bu istismar toplumdan aldığı etkiye göre uzun ya da kısa süreli olabilmektedir.

Toplumsal boyuttan çıkıp bir birey olarak bakıldığında karşımızdakinin bir haber öznesi değil gelişimsel ihtiyaçları olan bir çocuk olduğu gerçeği ile yüzleşilmektedir. Bu nedenle haberlerde hassas bir dönem olan çocukluk dönemine ilişkin haberlerin gelişimsel açıdan ele alınması büyük bir önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmada çocukların yazılı medyada ele alınmış biçimlerinin ve bu çocuklarla ilgili yazılı medyanın habercilik anlayışının incelenmesi amaçlanmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde sunulmasına yönelik (Şimşek ve Yıldırım, 2005) bir sürecin izlenebilmesi için nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Elde

edilen nitel veri setini anlamlandırabilmek amacıyla içerik analizi türlerinden olan döküman analizi yapılmıştır (Patton, 2014).

Araştırmanın Kapsamı

Satış tirajı ölçüt alınarak topluma en çok etki ettiği varsayılan en yüksek tiraja sahip iki gazete ele alınmıştır. Amaçlı rastgele örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen bu iki gazetede 12 Mart 2018-25 Mart 2018 tarihleri arasında çıkan haberler değerlendirme kapsamına dahil edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Veri kaybını engellemek amacıyla basılı olarak kaydı bulunan bu haberler bilgisayar ortamında yazılı dökümanlar haline getirilerek MaxQDA nitel veri analizi programı yardımıyla derinlemesine incelenmiştir. Yapılan döküman analizinde veriler üzerinden ilk geçişi temsil eden ve birinci aşama olan açık kodlama yapılmıştır. Bu aşamada ilk olarak haberler sağlık (4 haber), reklam (8 haber) ve spor (2 haber) haberleri gibi gündelik yaşama ilişkin ama çocukları konu edinen haberler ile savaş mağduru çocuklar (19 haber), istismar (16 haber), suça şahit olmuş çocuklar (6 haber) gibi belirli bir sosyal grup olarak tanımlanan çocukların haberleri (toplam 65 haber) olmak üzere ayrılmıştır. Ardından kodlamaya bu sosyal gruplara alınan çocukların (65 haber) haberleri üzerinden devam edilmiştir. Bu haberler kendi içerisinde içeriklerine göre satır satır kodlanmıştır. İkinci aşamada ana kategorilerin birbirleriyle bağlantılarını ortaya koyan eksen kodlamasına geçilmiştir. Açık kodlamada ortaya çıkan kategorilerin birbiriyle ilişkilerinin ne anlama geldiği bu aşamada belirlenmiş ve bunlar belirli bir eksene alınmıştır. Son aşama olan seçici kodlamada ise, asli kategoriler belirlenmiştir.

Araştırma Kapsamına Alınan Haberlere İlişkin Genel Bilgiler

Araştırma kapsamında 68 sayfalık veri setinin incelenmesi sürecinde tüm haberlerde yer alan haberlerin içeriğinde yer alan çocukların dahil edildikleri sosyal gruplar belirlenerek sınıflandırılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Çocuk Haberlerindeki Çocukların Etiketleri

Çocukların Etiketleri	Sayı
Suç İtilmiş Çocuklar	1
Devlet Korumasındaki Çocuklar	5
Mülteci Çocuklar	4
Savaş Mağduru Çocuklar	19
Sokakta Yaşayan Çocuklar	1
Bağımlı Çocuklar	2
İhmal	5
İstismar	16
Yetersizliği Olan Çocuklar	6
Kayıp Çocuklar	1
Bir Suçun Mağduriyetini Yaşayan Çocuklar	6
Teknolojik Etmenlere Bağlı Olarak Mağduriyet Yaşayan Çocuklar	4
Toplam	70

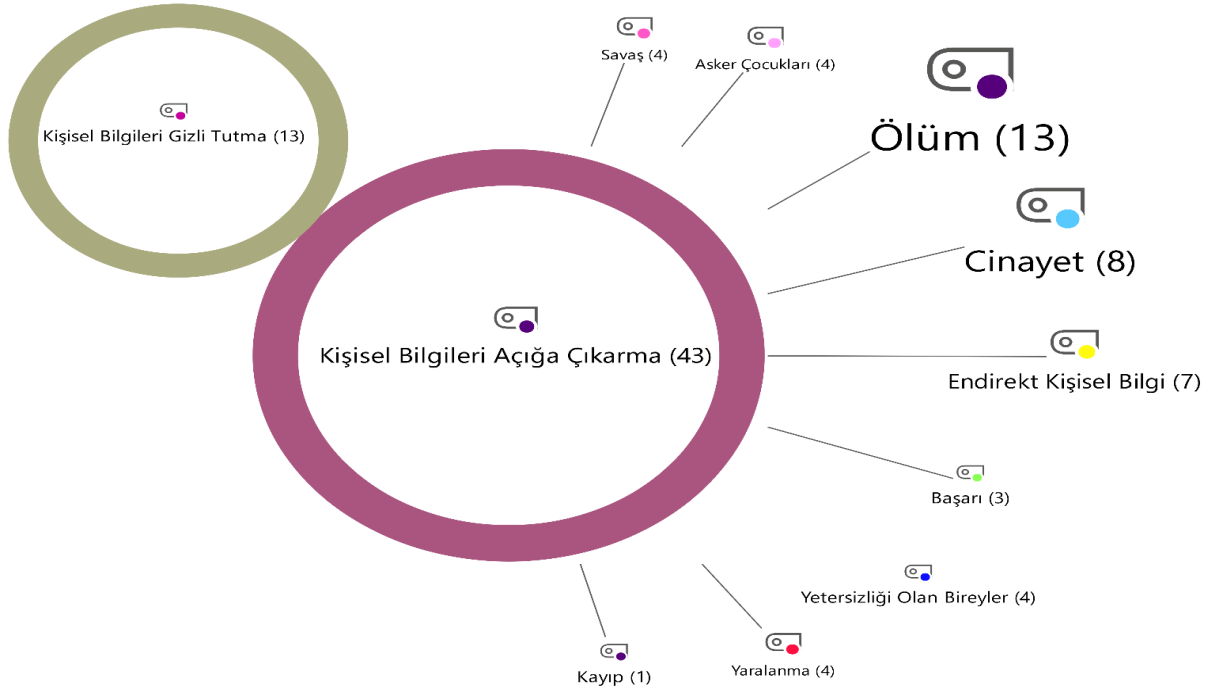
Tablo 1’de görüldüğü üzere incelenen 65 haberden 19’u savaş mağduru çocuklar ve 16’sı istismara uğramış çocuklar ile ilgilidir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde yapılan döküman analizi sonucunda oluşturulan modeller başlıklar altında sunulmuştur. Modeller, kişisel bilgilerin sunumu, haber başlıkları ve haber içeriği olmak üzere 3 başlık altında ele alınmıştır.

Kişisel Bilgilerin Sunumu: Hakların Ölümü

Yazılı basında yer alan haberlerde en önemli konulardan biri kişisel bilgilerin sunumudur. Bu kapsamda çocuk haberlerinde çocukların kişisel bilgilerinin veriliş verilmediği incelenmiştir (Model 1).

Model 1. Yazılı Basında Kişisel Bilgilerin Sunumuna İlişkin Model

Model 1’de gazetelerde yer alan kimi haberlerde çocukların bilgileri gizli tutulurken (13 haber), kimi haberlerde ise bu bilgiler (43 haber) açığa çıkartılmaktadır. Kişisel bilgilerin açığa çıkartıldığı haberler içerikleri incelendiğinde çocukların hayatını kaybetmesi (13 haber) yani ölüm gibi durumlarda kişisel bilgilerinin verildiği görülmektedir. Bir diğer durum ise çocukların cinayete şahit olmasıdır. Bununla birlikte kişisel bilgilerin açığa çıkartıldığı haberlerde özellikle çocuğun dolaylı/endirekt yollarla haber içeriğinde bilgilerinin verildiği dikkat çekmektedir. Yani bu haberlerde çocukların isimleri açık açık yazılmamakla birlikte çocuğa ait diğer bilgiler verilerek kimlikleri deşifre edilmektedir.

İzleyici ve okuyucuya ulaşmaya çalışan kar amaçlı ticari bir yapılanma olan medya (Tutar, 2014), çocuğun “mağdur” ya da “suçlu” konumunda yer aldığı olayları ilgi çekici özellikte ve yoğunlukta topluma sunarak popülerleştirmektedir (Özdemir, 2012). Bu popülerleştirme sürecinin en temel basamağı ise çocuk ile ilgili verilen kişisel bilgilerin derinliğini arttırmaktır. Araştırmalar da gösteriyor ki yazılı basında çocukların ad ve soyadları sıklıkla yazılmakta ya da kimliğini ortaya çıkaracak bilgiler verilmektedir (Uzun, 2014; Özdemir, 2012). Ancak bu araştırmada dikkat çeken bir unsur cinayet temasıdır. Yani çocuğun bir cinayete kurban gitmesi ya da herhangi bir duruma bağlı olarak yaşamını yitirmesi kadar çocuğun bir cinayete şahit olma durumunun da etkili olduğu görülmektedir. Bu durumu farklı açılardan değerlendirmek mümkündür. Bunlardan ilki, çocuğun kimlik bilgilerine yer verilmesi medyanın çocuğu etiketlenmesinde ve bu etiketi topluma yaymada önemli bir rol oynamaktadır. Gelişimin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu düşünüldüğünde çocuğun gelişiminin medyanın sunduğu kanıtla baltalanabileceği ve yaşamış olduğu olumsuz deneyimlerin izlerinin yaşam boyu hayatına etki edebileceği düşünülmektedir. Bu durum çocuk kadar çocuğun ailesinin de topluma yeniden uyum sağlaması sürecini zorlaştırmasına sebep olabilir. Toplumsal açıdan bakıldığında, çocuğun kişisel bilgilerinden yola çıkarak ölümüne ya da bir suça şahit olmasına yol açan etmenler ve kişisel bilgiler toplumda çeşitli şemaların oluşmasına yol açabilir ve bu özelliklere sahip çocuklar ve ailelerle ilgili ön yargıların gelişmesine sebep olabilir. Ortaya çıkan toplumsal stereotiplerle her bireyin bu etiketlere sahip çocuklara yönelik kanaat oluşturma ve o kanaatin norma dönüşme ihtimalini barındırabilmektedir. Kısır bir döngüyle bu etikete sahip çocuklar, benzer davranışları sergileme eğiliminde olabilecektir. Dikkat çeken bir diğer unsur ise yaşamını kaybetmiş çocuklardır. Haberin öznesi olan çocuğun ölmesi haklarının da öldüğü anlamına

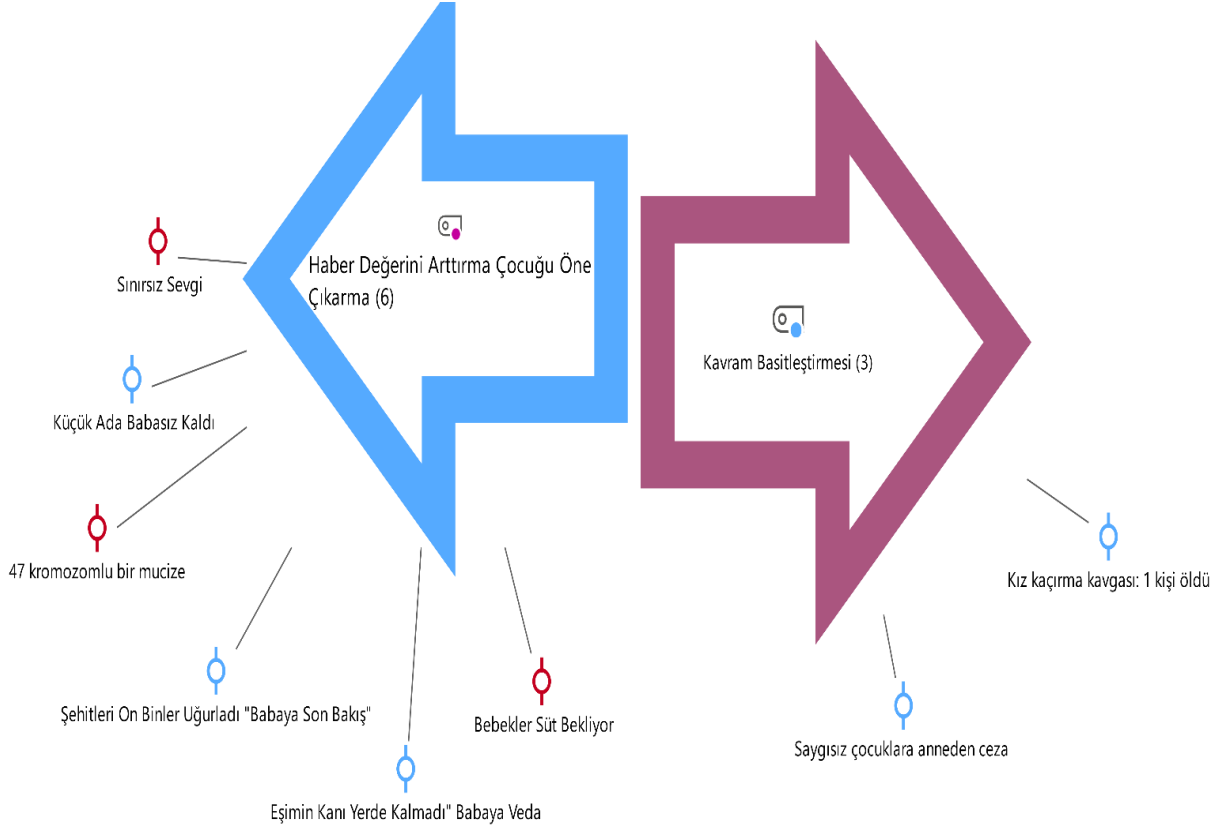
gelmemektedir. Ancak yazılı basında çocukların ölümü ya da herhangi bir yolla birinin ölümüne şahit olması sonucunda “*hakların ölümü*” algısını oluşturmakta ve topluma da bu şekilde lanse etmektedir. Doğal olarak hayatını kaybeden bir çocukla ilgili medya, gerek kendine gerekse topluma çocuğun haklarını gözetmeksizin herşeyi ifade edebime hakkını verebilmektedir. Bununla birlikte çocuğun bu haberlerde özel hayatının mahremiyetini ihlal etmenin yanı sıra parçası olduğu ailenin de mahremiyeti ihlal edilmektedir. Bu durum o ailenin ve benzer durumdaki ailelerin bütünlüğüne zarar verebilir.

Haber içeriklerinde en çok dikkat çeken unsurlardan biri de çocukların isimlerinin haber içeriğinde açık açık verilmemesi ancak bunun dışında kimliğini açığa çıkarabilecek aile üyelerine, yaşadıkları bölgeye ve okullarına yönelik bilgilerin sunulmasıdır. “Samsun'un Bafra ilçesinde salı günü meydana gelen olayda Kızılırmak Lisesi 3'üncü sınıf öğrencisi Mustafa Turan H. (16) ...” örneği göz önüne alındığında çocuğun soyadı verilmeyerek sözde kimlik bilgileri gizli tutulmakla birlikte yaşadığı ilçe ve okuduğu liseye kadar çocuğun kim olduğunu ortaya çıkartan bilgiler haber içeriğinde yer almaktadır. Bir başka haberde ise, “İzmir'de yaşayan Karakuş ailesi, akrabaları olan Korkmaz ailesinin 18 yaşından küçük olan kızını, birkaç kez kaçırıp geri gönderdi” ifadesi yer almaktadır. Burada ise, çocuğun adı haber içeriğinde geçmemekle birlikte yaşadığı şehir, aile adı, sorun yaşadıkları ailenin adı ve diğer bilgileri açıkça verilerek çocuğun kimliğinin endirekt bir yolla sunulduğu görülmektedir. Haberlerde çocuğun adını ve soyadını açıkça yazmayıp çocuğu tanıtan diğer bilgilerin ortaya konulması aslında “*etik ikiyüzlülük*” olarak nitelendirilebilir. Araştırmalar da gösteriyor ki çocuğun fiziksel çevresinde tanınmasına yol açacak bilgilerin haberlerde yer aldığı görülmektedir (Uzun, 2014; Özdemir, 2012; Özmen, 2012; Narin 2011). Medya bu etik ikiyüzlülükte sözde çocuğun adı ve soyadı yazılmayarak açıkça hedef haline getirilmesini önlenmeye çalışılıyor gibi görünürken aslında çocuğun fiziksel çevresine ilişkin bilgiler sunarak endirekt olarak çocuğu hedef haline getirmektedir. UNICEF, kimlik bilgileri değiştirilmiş, gizlenmiş veya kullanılmamış olsa dahi, çocuğun kardeşlerini veya akranlarını risk altına sokacak haber ve görüntüleri yayınlamamak gerektiğini vurgulamaktadır (Uzun, 2014). Yani burada etik ihlaller hem çocuğa hem de onun sosyal çevresine yönelik yapılmaktadır. Böylelikle çocuk kadar çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevrede risk altına sokulmaktadır.

Yazılı basında çocuklar ile ilgili kabul görülen bir yasa bulunmamakla birlikte genel olarak bakıldığında çocuklarla ilgili hukuki ve toplumsal kurallarda, çocuğun istismar edilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak çocukların bilgilerinin sunulması basın etik ilkeleri ve görevlerini ihlal ettiğinin göstergesi olmaktadır. Bu durum çocukların başta sosyal-duygusal gelişimleri olmak üzere tüm gelişim alanlarında derin izler yaratabilmektedir. Bununla birlikte aile içi ilişkilerde de ciddi yıkımlarla da sonuçlanabilmektedir.

Haber Başlıkları: Saygısız Çocuklara Anneden Ceza

Bir haberin içeriği kadar başlığı da haber değerini arttıran ve dikkat çeken bir unsurdur. Bu amaçla haber başlıkları, içeriği yansıtıp yansıtmadığı ve hangi durum merkeze alınarak başlığın sunulduğu göz önüne alınarak haber içerikleri incelemeye alınmıştır (Model 2).

Model 2. Haber Başlıklarının Sunumuna İlişkin Model

Model 2 incelendiğinde haber başlıkları, çocuğun haber içeriğinde öznesi olmadığı ancak haberin değerini arttırmak amacıyla çocuğun öne çıkarıldığı haberler (6 haber) ve haber içeriğinin öznesi çocuk iken olayı basite indirgeyerek başlığa döken haberler (3 haber) olmak üzere iki başlıkta gruplandırılmıştır.

Haber değerini arttırmak için şehit haberlerinde çocuğun ön plana alındığı “Küçük Ada Babasız Kaldı”, “Eşimin Kanı Yerde Kalmadı”, “Babaya Veda” ve “Şehitleri On Binler Uğurladı: Babaya Son Bakış” gibi başlıkların atıldığı görülmektedir. Afrin’deki savaş ortamını anlatan bir habere ise “Bebekler Süt Bekliyor” başlığı atılmıştır. Bununla birlikte dolaylı olarak çocukla bağlantılı ancak bağlamdan uzak olan ve çocuğun ön plana alındığı başlıklar da görülmektedir. Türkiye’de Down Sendromlu bireyler için hayata geçirilmesi planlanan bir projenin tanıtımı yapılırken “47 Kromozomlu Bir Mucize” başlığı atılmıştır. Aynı zamanda bir grup göçmenin kaçak yollardan başka bir ülkeye gitmeye çalışırken yakalanmalarını konu edinen bir haberde göçmen çocukların karakolda bekleme esnasında bir köpeği sevmelerini haber içeriğinde verip habere “Sınırsız Sevgi” başlığı atılmıştır.

Bazı haber başlıklarının ise içerikte yer alan olayı basite indirgelediği görülmektedir. Bir annenin çocuğuna uyguladığı fiziksel ve duygusal istismarı başlıkta “Saygısız Çocuklara Anneden Ceza” ya da reşit olmayan bir çocuğun hürriyetinden yoksun bırakılıp cinsel istismara maruz kalıp tekrar ailesine götürülmesini anlatan bir habere “Kız Kaçırma Kavgası: 1 Kişi Öldü” başlığı atılmıştır.

Daha önce de belirtildiği üzere çocuğun haber değerinin yüksek olması haber başlıklarında kullanılmasını da beraberinde getirmektedir. İlk aşamada dolaylı olarak çocukla ilgili ancak haber değerini arttırmak için çocuğu haber başlığına alan haberler göz önüne alındığında özellikle de şehit haberlerinde askerin değil çocuğunun merkeze alındığı başlıklar göze çarpmaktadır. Burada terör olaylarının sıklıkla yaşandığı Türkiye’de, haberi şehit askerin çocuğu üzerinden ajite ederek haber değerinin arttırılmaya çalışıldığı düşünülmektedir. Böylelikle çocuklar bu haberin “şirin mağduru” şeklinde temsil edilmektedir. Ancak yaşamı son bulan bir insanın hayatı burada geri planda yer almaktadır. Bunda gerek Türkiye’de terör olayları sebebiyle yaşamını yitiren çok fazla askerin olmasının haberin satışını azaltan bir unsur olmasından gerekse terör olaylarına ilişkin toplumsal tepkileri farklı yöne çekme çabasından kaynaklı olabileceği düşünülebilir. Böylelikle toplumsal açıdan teröre son verecek çözüm önerileri sunmak ve daha

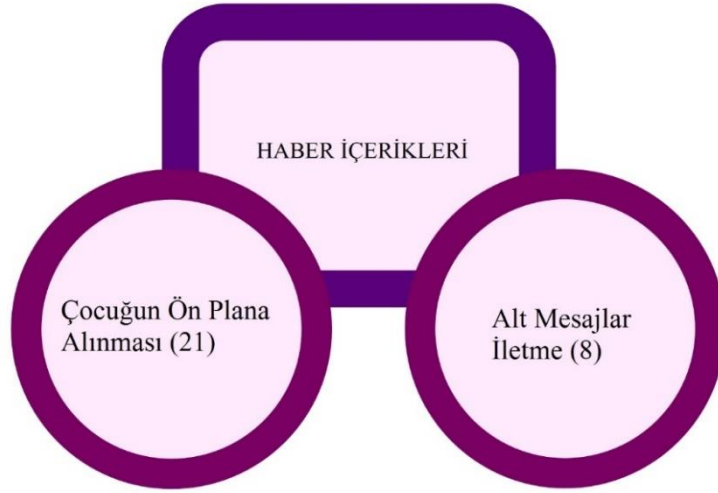
fazla ölümün önüne geçmektense ya da şehit ailelerine ilişkin sosyal destek programları geliştirmektense hem haber satışı yüksek tutulabilmekte hem de “ölüm fanatizmini” yaygınlaştırarak toplumda intikam dürtüsü uyandırılabilir. Çocuk ve aile bütünlüğü açısından değerlendirildiğinde aile üyelerinden birinin kaybı ev ortamındaki dengeleri değiştirmektedir. Babanın kaybıyla çocuklarla ilgilenme sorumluluğu, onların halen hayatta olan annelerine ya da diğer aile üyelerine düşmektedir (Ergün, 2005). Bu yas sürecinde ise ailesel ve toplumsal unsurlar yaşanan travmanın şiddetini ve süresini arttırabilmektedir. Hatta bazı durumlarda çocuğun işlevlerini bozacak kadar şiddetli seyredebilmektedir. Çocuğun haberin öznesi haline getirilmesi sonucunda çocuğun ve ailenin süreci daha zorlu bir hale getirebileceği düşünülmektedir. Basın tarafından yaşanan durumun yetkin bir şekilde ele alınmaması, bu habere maruz kalan ailenin ya da toplumun ailedeki her üyenin stres kaynağına ve geleceğe olan yaklaşımını etkileyebileceği düşünülmektedir. Özellikle medyanın etkilediği toplum ne kadar güçlüyse bu tarz ufak veya büyük krizlerde koruyucu bir etki yaratması gerekirken bu tarz ajite haberler toplumda karmaşa yaratarak bireylerin kaygısını arttırmakta ve çocuğun ve ailenin güvende hissetmesini güçleştirmektedir (Erol ve Öner, 1999).

Resmi olmayan yollarla başka ülkeye göç etmeye çalışan mültecilerle ilgili bir haberde göçmen çocukların karakolda bir köpeği sevmesini haberde verip başlık olarak “Sınırsız Sevgi” denilmiştir. Burada haber içeriğinde merkezde yer alan göçmenlerin problem ve buna yönelik olabilecek çözüm önerileri olması gerekirken medya “görmedim, duymadım, bilmiyorum” diyen üç maymunu oynamanın ötesine de geçerek “Bana ne” diyen yaramaz çocuk edasında haberi ele almaktadır. Bu o denli baskın bir hale gelmiştir ki haberi temsil edecek olan başlığa “Sınırsız Sevgi” denilmiştir. Medyanın topluma aşılama çalıştığı “Polyana Sendromu” ile ülkedeki mülteci sorunu karartılıp çocuk ve hayvan ilişkisi verilmektedir. Haber içeriğinde ise, mülteci sorunu, mülteci çocukların yaşadıkları travmalar ve bunların toplumsal etkileri üzerine her hangi bir bilgi yer almamaktadır.

Başlıklarla ilgili bir diğer dikkat çeken unsur ise olayın içeriğinin basitleştirerek başlığa yansıtılmasıdır. Örneğin reşit olmayan bir çocuğun kaçırılması ve cinsel istismara maruz kalması bir istismar olarak lanse edilmemekte “kız kaçırma” olarak nitelendirilmektedir. Benzer bir diğer haberde ise, bir annenin gerek fiziksel gerekse duygusal olarak çocuğunu istismar etmesiyle ilgili habere “Saygısız Çocuklara Anneden Ceza” başlığı atılmıştır. Burada çocuk nesneleştirilerek annesi tarafından istismar edilmesi “saygısızlık” olarak ifade dilerek basite indirgenmiştir. Bu kavramlar olayın çocuk istismarı boyutunu yok edip konuyu çok daha basit bir mevzu gibi topluma sunmaktadır. Zaten çocuk yaşta evliliklerin yüksek olduğu (%4,2) (Türkiye İstatistik Kurumu, 2017) ve çocuk istismarının gittikçe yükseldiği (Polat, 2018) Türkiye’de, medyanın da çocuklarla ilgili hassasiyetini ortaya döken bu haber çocuk istismarının normalleştirilmesine yönelik sonuçları beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte olayın kavga ve/veya ölümle sonuçlanması adaletin aileler arasında sağlandığına ve sonuca ulaştığına yönelik bir algı oluşturabilmektedir.

Haber İçeriği: İstismar Çarkı

Haber içerikleri incelendiğinde bazı haberlerde (21 haber) belirli bir propaganda amacıyla çocuğun nesneleştirilerek ön plana alındığı, bazı haberlerde (8 haber) ise çocuk haberleri üzerinde toplumda belirli bir yargı oluşturacak alt mesajların iletildiği görülmektedir.

Model 3. Haber İçeriklerine İlişkin Model

Model 3 incelendiğinde başta Afrin’de yer alan savaşla ilgili olmak üzere birçok haberde çocuğun ön plana çıkartıldığı görülmektedir. Azerbaycan’a yapılan bir gezide çocukların Afrin’deki askerlere göndermek üzere yazdıkları mektuplar haberin merkezine alınmaktadır. Yine aynı şekilde Afrin’deki savaşın “olumlu etkilerini” haber etmek için şehre yönelik bilgiler çocuklar üzerinden sunulmaktadır. Bu savaş ortamlarında askerlerin ölümüne yönelik haberlerde ise asker çocuğunun ya da çocuklarının nesneleştirilip asker üniforması ya da oyuncacı gibi masumane unsurlar kullanılarak cenaze esnasındaki davranışları yer almaktadır.

Araştırma kapsamında konu savaş olunca medyada çocuğun propaganda aracı olarak işlev gördüğü dikkat çekmektedir. Bu kapsamda haberler incelendiğinde Türkiye-Azerbaycan Şehit Çocukları Kucaklıyor projesiyle ilgili haber içerisine bağlama uymayan Azerbaycan’da insanların “Biz de Afrin’e gelmek istiyoruz” detayının verilmesi bu haber içeriklerinden biridir. Çocuk haberleri özellikle de şehit çocukları toplumun hassas bir noktasını oluşturmaktadır. Bu hassas nokta üzerinden bilginin pazarlanarak “savaşa çağrı” niteliğinde alt mesajlar sunulduğu görülmektedir. Yapılan propagandayla kitlelerin düşünce kalıpları değiştirilmeye çalışılabilmektedir (Ayhan ve Çakmak, 2018). Bu haberlerde medyanın mevcut soruna ilişkin olası çözüm önerileri sunması beklenirken aynı acıyı yaşamış çocukların bir araya getirildiği bir ortamda bu çocuklara yenilerinin eklenmesi için propaganda niteliğinde çağrı yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte “Afrin şehidi Uzman Çavuş Taner Kart ile Ağrı’da şehit düşen Uzman Çavuş Göksel Koç toprağa verildi. Koç’un 4 yaşındaki kızı Ecem babasını asker üniformasıyla uğurladı” ve “Şehidin 2.5 yaşında kızı Miray da elinde oyuncak bebeği, yakınlarının kucağında, babasına veda etti” gibi haberlerde “oyuncak bebek” ve “4 yaşındaki Ecem asker üniformasıyla” gibi kavramlarla çocuğun masumiyetliğinin içeriğe yansıtıldığı görülmektedir. Ancak çocukların masumiyetlerinin kullanılması yapılan propagandanın savaşa yani şiddete yönelttiği gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Medyadaki bu “masumlaştırılmış propaganda” zihniyeti çocuğun ülke politikası için istismar edilmesini haklı göstermemektedir. Medyanın savaş suçları ile ilgili nasıl haber içeriği hazırladıkları fiili hiyerarşide anlatılmaktadır. Kişilerin masumiyetlerine göre sıralandığı bu hiyerarşide, bebekler sonra da 12 yaşına kadar olan çocuklar, hamile kadınlar, genç kızlar, yaşlı kadınlar, tüm diğer kadınlar, genç erkekler ve diğer tüm erkekler şeklinde haber içeriğinin rapor edildiği belirtilmektedir (Moeller, 2002). Araştırma kapsamında da haber içeriği aslında Afrin harekâtının olumlu etkileri olduğuna yönelik siyasi bir temele dayanmaktadır. Ancak bu etki fiili hiyerarşideki gibi daha çok bebekler ve çocuklar üzerinden ifade edilmektedir. “Zeytin Dalı Harekâtı kapsamında şehir merkezinin teröristlerden temizlenmesi ile birlikte çocuklar da özgürlüğün tadını çıkarıyor. Parklara ve sokaklara akın eden çocuklar gönüllerince eğlenip ve oyunlar oynuyor. Çocuklar patlayıcı arayan detektör köpeklerle büyük ilgi gösteriyor. Afrin’de parklar yeniden çocuklarla doldu”, “İki kardeşim dâhil birçok çocuk savaşın içinde doğdu. Önceden korkudan ağlardı, şimdi onlar da korkmuyor. Korkusuzca sokaklarda oyun oynamaya çalışıyorlar. Tıpkı Afrin’de olduğu gibi Azez’in çocukları da misket oynamayı çok seviyor. Kalabalık erkek çocuğu grubunun

kahkahalarıyla, sanki birkaç kilometre ötede savaş yokmuşçasına sokakların sessizliği bozuluyor” ve “Çocukların çoğunun ayağında ayakkabı yok. Kimisi AFAD’ın sıcak yemeğini yiyor bir köşede, kimisi top dağıtılan arabanın başına koşuyor. ‘Evimizi bombaladılar. Çok korktuk’ diyor küçük bir kız çocuğu. Elinde oyuncak bebeğiyle koşarak top almak için sıraya giriyor. Türk askerinin Afrin’e gelmesinden dolayı çok mutlu olduklarını anlatan Şemse Salah ise örgütün çocuklarını silah zoruyla kaçırdığını anlatıyor” haberleri bunlardan bazılarıdır.

Bandura (2002) savaş söz konusu olduğunda dilin ve sözcük seçiminin çok önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir. Aslında konu savaş ya da şiddet içeren herhangi bir unsur olunca kesin bir norm olması beklenirken kullanılan dil ile bu normun yıkılabildiği görülmektedir. Bu durumda savaşın güzelleştirilmesi gibi norm dışı bir davranışın sergilenerek övülebildiği görülmektedir. Bu tarz haberler toplumun savaş karşılığı bir politika yürütmesinin önüne geçmede biliş, algı ve sosyal psikolojinin temel konularından tutum değişim aracı olarak propaganda açısından izah edilebilir (Şahin, 2017). Haber olumlu bir konu olarak gözüküyor olsa bile çocuğun medyada bir özne olarak değil, belli bir siyasal ya da toplumsal vakanın nesnesi olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Aslında olumluymuş gibi görünen haber içeriklerinde çocuğun belli siyasal ideolojilerin meşrulaştırılma aracı olarak kullanıldığı görülmektedir (Durna ve Kubilay, 2010). Şiddetin normalleştirildiği toplumsal bir algılama biçimi başta çocukların olmak üzere tüm toplumun geleceği açısından risk teşkil etmektedir (Şahin, 2017). Gerek yeni bir tutumun oluşturulmasında gerekse var olan tutumların pekişmesinde yazılı basındaki bu haberler etkili olmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Cemalciler, 2017). Bu nedenle her hangi bir sebeple şiddetin haklılaştırılmamasının gerekliliği her daim dikkat edilmesi gereken bir konudur.

Model 3 incelendiğinde savaş dışında çocuğun merkeze alındığı bazı haberlerde topluma bir alt mesaj sunduğu görülmektedir. Özellikle cinsel istismarla ilgili haberlerde habere yönelik ayrıntılar sunulmakla birlikte aslında topluma bir alt mesaj iletilmektedir. Çocuk haberlerinin veriliş biçimi ve haber detayları aslında mevcut davranışın ya da eylemin sıradanlaşmasında ya da olabilir kılınmasında önemli bir rol oynamaktadır (Küçük, 2016). Her haber aslında toplumu bilgilendirme dışında temelde bir alt mesaj içermektedir. Bu alt mesajlar içerikte direkt ya da dolaylı yoldan verilen ifadeler ile ortaya çıkabilmektedir. Haber içeriğinde yer alan “Öldürdüğüm kişi 13 yaşındaki kızıma tecavüz etti. Ben de bu cinayeti, başka kızların başına gelmesin diye işledim” bilgisi aslında bir babanın görüşünü ifade ettiğine yönelik bir detay olarak gözükse de babanın işlediği cinayetin gerekçelendirildiği görülmektedir. Böylelikle şiddet resmileştirilmektedir. Bir diğer haberde ise “Bakire olduğumu bilmiyordum. Dışarıdan rahat bir kız gibi görünüyorsun. Benim hayatımda bir sürü kadın olur. Karım da senin gibi bakireydi, üstüme kaldı. Sen de benimle devam edeceksin, yoksa baban öğrenir” detayı bir çocuğu cinsel olarak istismar eden reşit bir birey tarafından aktarılmaktadır. Haberde çocuğun mahremiyetini korumak bir yana habere ilişkin verilen detaylar ile olay pornografikleştirilerek aktarılmaktadır. Haberde yer alan çocuk temsilleri hem toplumdaki çocuk ve çocukluğa dair mevcut algıları yansıtmakta hem de bu algıları toplumsal döngüye sokarak yeniden üretmektedir (Şentöregil, 2017). Öncelikle bir çocuğun akşam arkadaşları ve onların büyükleri ile dışarı çıkması çocuğu “rahat” bir birey olarak göstermekte ve bekâret ile çocuğun maruz kalacağı etiketin değişkenlik gösterdiği belirtilmektedir. Bununla birlikte “rahatlık” ve “bekâret” kavramları bir çocuğa tecavüz etmeye yönelik gerekçe olarak ifade edilmektedir. Bu düşünce “Bunun kızlığını ben bozmadım. Kız zaten o yolun yolcusuydu, üstüme kaldı”, “A.A.’nın, ‘bakire’ ve ‘kızlık zararının esnek’ olduğu belirtildi...” ve “Evleneceksin namusun temizlenecek” detaylarını içeren haberlerin alt detayında da yer almaktadır. “Bireyin tecavüzcüsü ile evlendirme”, “bekâretin namusun belirleyicisi olması” gibi zihniyetleri topluma yaymaktadır. Bu durum “Kızı kaçırdın niye düğün yapmıyorsun da eve geri gönderiyorsun” diye detay içeren haber için de geçerlidir. Böylelikle bir bölümde toplumda var olan düşünce yapısı haberde sunulan detaylarla yine topluma bir mesaj olarak geri dönmektedir. Bu “*istismar çarka*” sistem içerisinde dönmektedir. Bu temsiller çocuğun da sistematik olarak gerek ailesi gerekse istismarcısı ve onun yakınları tarafından istismara maruz kalmasına da sebep olmaktadır. Araştırmalar da gösteriyor ki çocuk haberlerinde en çok cinsel istismar haberleri yer almaktadır (Özdemir, 2012, Uzun, 2014). Aslında istismar haberlerinin yazılı basında yer alma biçimi, istismar karşılığı bir kamusalılığın oluşmasını ve istismara yönelik önlemlerin alınmasını sağlayabileceği söylenebilir. Ancak haberde çocukları bir uçta suçlu, diğer uçta ise mağdur olarak sunan basın, istismar karşılığı bir kamusalılığın oluşmasına dair bir haber yapmadığı gibi, bunların önlenmesine ve kamuoyunun bu konuda bilgilendirilmesine yönelik bir çaba içinde değildir (Durna ve Kubilay, 2010). Mevcut çaba ticari bir

mantık ile bilgiyi pazarlayıp okuyucu kitlesi yaratmaktan öteye gitmemektedir. Burada çocuk ise ötekileştirilmektedir. Medyanın sunduğu bu temsiller kısa sürede toplum geneline ulaşabildiği için ayrımcılığa uğrayan çocuk ya da gruplarla ilgili ötekileştirici söylemler de yaygınlık kazanmaktadır (Şentöregil, 2017). Aslında bu haber içerikleri, gelişimsel olarak çocuğun yaşının gerekliliğine bağlı olarak bağımsızlığını kazandırmaya ve sosyalleşmesine yönelik gerçekleşen olağan durumların, zaman içerisinde istismar sebebi olarak görülebilmesi gibi ciddi sonuçları doğurabilir.

Moore ve Cockerton (1996) şiddetin haklılaştırılmasının şiddetin algılanmasını azalttığını belirtmiştir (akt. Şahin, 2017). Böylelikle çözüm üretmek yerine şiddete eğilimli bir toplum yetiştirebileceğimiz düşünülmektedir. Çevrenin, yazılı ya da görsel medyada yer alan haberlerin çocukların davranışlarını yönlendirmede etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Öğrenmenin ve davranışın şekillenmesinin, gözleme veya taklit yoluyla olduğunu belirten Bandura, bu durumu Bobo Doll deneyiyle de göstermiştir. Her türlü çocuk haberinde şiddete, istismara ya da suça teşvik edici haber detayları Bobo Doll deneyinin toplumsal bir uygulamasının ülke çapında yapılmasından farksızdır. Basın İlan Kurumu Genel Kurulu'nun Basın Ahlak Esasları'nın birinci maddesinin "e" bendinde "Küçüklerin ve gençlerin toplum içinde, kişiliklerinin gelişmesini ve korunmasını olumsuz etkileyecek veya onlara yönelik cinsel tacize teşvik eden ve şiddeti özendirilen yayın yapılamaz" denilmektedir (Uzun, 2014). Ancak çocuklara ilişkin haberler ele alındığında yayın ilkelerinin uygulamada caydırıcı yasalarla desteklenmediği bir gerçektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, haber içeriklerinde çocukların hayatını kaybettiklerinde ya da bir cinayete şahit olduklarında isimlerinin açık açık yazılmakta ve yaşanan ölümün haklarının ölümü anlamına geldiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Diğer durumlarda ise medya etik ikiyüzlülük göstererek kişisel bilgileri indirekt yollarla sunmaktadır. Haber içeriklerinde ülkeye ilişkin mevcut sorun görmezden gelinerek ya da basitleştirilerek topluma Polyana sendromu yaşatılmaktadır. Bununla birlikte savaş propagandası çocuk teması üzerinden masumlaştırılarak sunulmaktadır. Çocukla doğrudan bağlantılı olan istismar haberleri ise ya normalleştirilmekte ya da pornografikleştirilerek alt mesajlar sunulmaktadır. Yani çocuk çevresi tarafından istismar edilmekle birlikte basın tarafından da istismarın farklı bir boyutuna maruz kalmaktadır.

Bulgular göz önüne alındığına;

- Medya sektöründe çocukların kolaylıkla haberin merkezine alınması ve toplumsal yargıyı etkileyebilmesi nedeniyle bu durumu engelleyecek denetleyici birimlerin olmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
- Medyanın ticari bir yapıdan uzak "ortak bir dil" oluşturmasında yarar vardır. Bu ortak dil gerek medya gerekse çocuk ile çalışan uzmanlar ve sosyologlar ile birlikte oluşturulmalıdır. Böylelikle durumu ajite ederek ya da basite indirgeyecek toplumun çocuğa yönelik olaylara bakış açısında değişikliklerin önüne geçilmesinde yararlı olabilir.
- Toplumdaki çocuk algısına özen gösterilmeli ve haber içeriklerinde çocuklar "özel grup" olarak görülüp çocuğun yüksek yararı gözetilmelidir.
- Çocuğa yönelik eylemlerin birey ve toplumsal bazda etkisinin ciddi olabileceği düşünüldüğünden çocuğa karşı işlenen hak ihlalleri çok daha katı ve ağır şekilde yargılanması ile mümkün olabileceği düşünülmektedir.
- Çocuklara ilişkin haber içeriklerinin farklı yıllarda incelenmesine ilişkin araştırmaların bir araya getirilerek analiz edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Böylelikle çocuğa ilişkin zaman içerisinde gösterdiği değişiklikler görünür hale gelebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmaların haber içeriklerindeki değişikliklerin ülkenin politik sürecine, satış tirajlarına ya da toplumun bakış açısına gibi değişkenlerle ilgili hipotezlerin oluşturulabilmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Bilgilendirme / Acknowledgement: Bu makale 4. Uluslararası Çocuk Gelişimi Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ayhan, A. ve Çakmak, F. (2018). Türkiye'ye yönelik algı operasyonlarının dijital medyaya yansımaları. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 11-35.
- Bandura, A. (2002). Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education*, 31(2), 101-119.
- Bilici, İ. E. (2017). İnfomal öğrenme, çocuk ve suç olgusu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 21-31.
- Bolat, H. (2013). *İnternet medyasında suça karıştığı iddia edilen çocuk haberlerinin etiketleme sürecine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bulunmaz, B. (2016). *Çocuk suçları ve medyanın etik sorumluluğu*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Damlapınar, Z. ve Işık, U. (2017). Sağlık içerikli basın haberleri ve çocuğa yaklaşımı: Bir içerik analizi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 373-398.
- Durna, T. ve Kubilay, Ç. (2010). Basının şiddeti: Siyasal gösterilerde "Polise Taş Atan Çocuklar" örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(3), 51-85.
- Ergün, N. (2005). Çocuklarda yas. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 4(1), 98-101.
- Erol, N. ve Öner, Ö. (1999). Travmaya psikolojik tepkiler ve bunlara yaklaşım. *Türk Psikoloji Bülteni*, 5(4), 1-13.
- Göker, G. ve Keskin, S. (2015). Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 229-256.
- Gölcü, A. ve Dağlı, A.N. (2017). Haber söyleminde 'öteki'yi aramak: Suriyeli mülteciler örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-11.
- İnsan Hakları Derneği (2010). *2010 yılı Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Raporu*. 25 Mayıs 2018 tarihinde http://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2007/11/2010_yili_insan_haklari_ihlalleri_raporu.pdf adresinden erişildi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2017). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş (20.Baskı)*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet olgusu üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Kuş, Z., Karatekin, K., Öztürk, D. ve Elvan, Ö. (2016). When the child gets in the news? A case study on the national written media in Turkey. *Educational Media International*, 53(2), 118-138.
- Küçük, S. (2016). Mağduru ve sanığı çocuk olan cinsel istismar ile ilgili haberlerin incelenmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 30(1), 51-59.
- Künüçen, A. Ş. (2004). Televizyonda haber programları, şiddet ve çocuk. *Selçuk İletişim*, 3(2), 57-67.
- Moeller, S. D. (2002). A Hierarchy of innocence: The media's use of children in the telling of international news. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 7(1), 36-56.
- Narin, B. (2011). Suça Karışmış Çocuklara Yönelik Temsil Çalışması:'Taş Atan Çocuklar'a taş atan medya. *I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, Yetişkin Bildirileri Kitabı*. İstanbul.
- Özdemir, E. E. (2012). *Çocuk istismarı haberlerinin yazılı basında sunumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özmen, Ş. (2012). Çocuğun adı yok: Televizyon haberlerinde çocuğun sunumu ve çocuk hakları bağlamında değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 34.

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Polat, O. (2018). *Türkiye’de çocuk istismarı raporu-2 (Basın Özeti)*. 7 Ocak 2018 tarihinde <http://imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/RAPOR-%C3%87OCUK-%C4%B0ST%C4%B0SMARI-tam.pdf> adresinden erişildi.
- Şahin, R. (2017). Yazılı basında terör kurbanı çocuklar. *Uluslar arası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 57-64.
- Şentöregil, M. (2017). *Suriyeli çocuk sığınmacıların türk yazılı basınında temsili*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tutar, C. (2014). Yazılı basında çocuk haklarının temsili: Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah ve Zaman gazeteleri üzerinde yapılan bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 9(34), 5760-5786.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2017). *İstatistiklerde çocuk 2017 (18 Nisan 2018)*. 7 Ocak 2018 tarihinde file:///C:/Users/user/Downloads/%C4%B0statistiklerle_%C3%87ocuk_18.04.2018.pdf adresinden erişildi.
- UNICEF (2007). *Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları hak temelli perspektif*. 25 Mayıs 2018 tarihinde <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/Cocuk%20Haklari%20ve%20Gazetecilik.pdf> adresinden erişildi.
- Uzun, R. (2014). Çocukların medyadan ve medyada korunması: Çocuklara yönelik etik davranış kurallarının incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 22, 152-167.
- Ziyalar, N. ve Salihoğlu, S. (2006). 2006 Yılında Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde çıkan mağdur ve şüpheli konumundaki çocuklara ilişkin haberler. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 121-140.